

Sprawozdanie
z działalności
Centrum Dialogu
im. Juliusza
Mieroszewskiego
w 2023 roku

W 2023 roku działalność Centrum Dialogu im. Juliusza Mieroszewskiego toczyła się w cieniu ludobójczej wojny prowadzonej przez Federację Rosyjską przeciwko Ukrainie. To był pierwszy pełny rok realizowania nowej misji Centrum. Proces przekształcania Centrum doprowadził w istocie do ukonstytuowania się jakościowo nowej instytucji.

Najważniejsza zmiana związana jest z rozszerzeniem zakresu geograficznego i przedmiotowego zadań Centrum Mieroszewskiego, który obejmuje inicjowanie, wspieranie i podejmowanie działań na rzecz dialogu oraz porozumienia w stosunkach Polaków z narodami Europy Wschodniej, w szczególności z Ukraińcami, Białorusinami, Gruzinami, Mołdawianami i Rosjanami, aby wzmocnić niezależność ich państw w świetle rosyjskich prób rewizji granic i odbudowy regionalnej hegemonii, wspierać proces zbliżenia do struktur euroatlantyckich i europejskich oraz pogłębiać dialog dwustronny z Polską. Wokół tych idei konstruowana jest większość działań badawczych, wydawniczych, edukacyjnych i popularyzatorskich instytucji.

Realizacja nowej misji oznaczała potrzebę zwiększenia aktywności poza granicami Polski, kierowania rosnącej liczby przedsięwzięć do adresatów na Ukrainie, w Gruzji i Mołdawii. Centrum zorganizowało szereg przedsięwzięć na Ukrainie, w Gruzji i w Armenii. W przypadku Białorusi Centrum skupiło się na wspieraniu i budowaniu relacji z organizacjami reprezentującymi demokratyczną antyłukszenkowską opozycję. Z kolei w wymiarze rosyjskim, głównym adresatem pozostają

przedstawiciele rosyjskiego społeczeństwa obywatelskiego jednoznacznie potępiający zbrodnicze działania obecnego reżimu wobec sąsiada.

Zadanie realizowane jest na dwa sposoby. „Na zewnątrz” poprzez kierowanie licznymi działaniami i przedsięwzięciami do wymienionych społeczeństw, inspirowanie wzajemnych kontaktów, budowanie więzi, w szczególności między osobami młodego pokolenia, angażowanie osób i organizacji aktywnych społecznie do animowania tej współpracy. Centrum dysponuje szerokim wachlarzem narzędzi: własną ofertą projektów realizowanych samodzielnie lub we współpracy z innymi instytucjami oraz bogatym programem stypendialnym i grantowym. Nie do przecenienia w realizacji tych zadań jest wykorzystywanie obecności medialnej pracowników Centrum oraz rozwijanie własnych działań w tym zakresie poprzez obecność w sieciach społecznościowych oraz prowadzenie portali informacyjnych „Nowaja Polska” i „Nowa Polscza”.

Inny kierunek działań Centrum – „do wewnątrz” poprzez udział w polskiej debacie publicznej oraz służyć wsparciem eksperckim i analitycznym Ministerstwu Kultury i Dziedzictwa Narodowego w zakresie analizy sytuacji wewnętrznej, polityki pamięci, kultury, historii i współczesnych stosunków międzynarodowych na obszarze Europy Środkowej i Wschodniej. Centrum wspiera w ten sposób działalność MKiDN skierowaną do państw i społeczeństw objętych mandatem ustawowym, będąc jednym z instrumentów dyplomacji publicznej.

Poniżej prezentujemy szczegółowe sprawozdanie z działalności Centrum Dialogu im. Juliusza Mieroszewskiego ujęte w porządku uwzględniającym zadania ustawowe, tj:

- 1) prowadzenie badań naukowych;
- 2) prowadzenie działalności wydawniczej;
- 3) upowszechnianie w Polsce i poza jej granicami wiedzy o sytuacji politycznej, historii, kulturze i dziedzictwie narodów Europy Środkowej i Wschodniej;
- 4) prowadzenie i wspieranie działalności edukacyjnej;
- 5) zwalczanie stereotypów;
- 6) przeciwdziałanie dezinformacji;
- 7) organizowanie konferencji, seminariów, wykładów oraz debat publicznych;
- 8) dofinansowywanie przedsięwzięć podejmowanych na rzecz dialogu i porozumienia w stosunkach Polaków z narodami Europy Wschodniej, w szczególności z Ukraińcami, Białorusinami, Gruzinami, Mołdawianami i Rosjanami;
- 9) prowadzenie programów stypendialnych;
- 10) utrzymywanie kontaktów z ośrodkami akademickimi, eksperckimi, naukowymi, kulturalnymi i politycznymi.

Zadanie 1: 5

prowadzenie
badań naukowych

Zadanie 2: 10

prowadzenie działalności
wydawniczej

Zadanie 3: 13

upowszechnianie w Polsce
i poza jej granicami wiedzy
o sytuacji politycznej, historii,
kulturze i dziedzictwie
narodów Europy Środkowej
i Wschodniej

Zadanie 4: 16

prowadzenie i wspieranie
działalności edukacyjnej

Zadanie 5: 22

zwalczanie stereotypów

Zadanie 6: 23

przeciwdziałanie
dezinformacji

Zadanie 7: 24

organizowanie konferencji,
seminariów, wykładów oraz
debat publicznych

Zadanie 8: 34

dofinansowywanie
przedsięwzięć podejmowanych
na rzecz dialogu i porozumienia
w stosunkach Polaków
z narodami Europy Wschodniej,
w szczególności z Ukraińcami,
Białorusinami, Gruzinami,
Mołdawianami i Rosjanami

Zadanie 9: 36

prowadzenie programów
stypendialnych

Zadanie 10: 37

utrzymywanie kontaktów
z ośrodkami akademickimi,
eksperckimi, naukowymi,
kulturalnymi i politycznymi

Zadanie 1: prowadzenie badań naukowych

Projekty badawcze

1. Polsko-ukraiński dialog intelektualny w latach 1831–1918,
kierownik projektu: dr hab. Hennadij Korolow,
wsparcie: dr Łukasz Adamski

Projekt ma dwa komponenty. Pierwszy z nich zakłada przygotowanie wyboru źródeł, ilustrujących problemy i wyzwania polsko-ruskiego/ukraińskiego dialogu politycznego i intelektualnego w okresie 1831–1918. Opracowano zasady edycji i listę autorów – wybitnych uczestników życia polityczno-intelektualnego – których teksty wejdą w skład antologii. Rozpoczęły się prace nad przepisywaniem tekstów ukraińsko- i rosyjskojęzycznych z XIX w. i początku XX w. oraz nad napisaniem wstępu merytorycznego pt. „Od romantycznej idei narodowości do wyłonienia się państw narodowych: - dialog Polaków i Rusinów w latach 1831–1918”. Komponent drugi zakłada przygotowanie gruntownego słownika analizującego pojęcia używane przez polskich i ruskich/ukraińskich uczestników życia polityczno-intelektualnego XIX w. W okresie sprawozdawczym opracowano teoretyczne i metodologiczne podstawy projektu, zdefiniowano pytania badawcze i listę 43 haseł-pojęć, używanych w dyskusjach intelektualnych, polemikach politycznych i tekstach naukowych oraz publicystycznych, dotyczących stosunków polsko-ukraińskich sensu largo.

2. [Losy Polaków pod władzą sowiecką po 17 września 1939 r.](#),
kierownik projektu: dr Maciej Wyrwa
Sukcesywnie opracowywano napływające do Centrum nowe ankiety i zgłoszenia przesyłane przez rodziny i bliskich osób zaginionych oraz instytucje państwowe, powiększając tym samym listę znanych potencjalnych ofiar Zbrodni Katyńskiej.

3. [„Operacja polska” NKWD 1937–1938. Ofiary, dokumenty](#),
kierownicy projektu: dr Sławomir Dębski,
dr Maciej Wyrwa
Trwały prace redakcyjne związane z wydaniem kolejnych tomów publikacji źródłowych w serii „Operacja polska” NKWD w dokumentach oraz tomu studiów pokonferencyjnych „Operacja polska” NKWD 1937–1938. Przywracanie pamięci o zbrodni. Na podstawie dokumentów pozyskanych dzięki współpracy Centrum z Archiwum SBU Ukrainy oraz Stowarzyszeniem „Memoriał” kontynuowano pozyskiwanie imiennych spisów ofiar „operacji polskiej” NKWD, które po opracowaniu wzbogacą zasób bazy danych Ofiary antypolskiego terroru w Związku Sowieckim 1934–1938 (www.ofiaryterroru.pl).

4. [Ziemie północno-wschodnie II RP pod okupacją sowiecką 1939–1941. Władza i społeczeństwo](#),
kierownik projektu: prof. Alaksandr Smalianczuk
Wydano publikację pod red. A. Smalianczuka, *Wyzwoleni i zniewoleni. Polsko-białoruskie pogranicze 1939–1941 w białoruskich dokumentach archiwalnych*. Publikacja ta, wraz z wydaną w 2021 r. pozycją *Za pierwszych Sowietów. Pogranicze polsko-białoruskie w latach 1939–1941 w relacjach ustnych mieszkańców Białorusi*, wieńczy realizację projektu. Obydwie publikacje ukazały się również na Białorusi w języku białoruskim.

5. [Niepokorni. Nieprawomyślni. Status agenta zagranicznego w Federacji Rosyjskiej 2012–2021](#),
kierownik projektu: dr Magdalena Lachowicz
Projekt zakłada przeprowadzenie diagnozy sytuacji stowarzyszeń i organizacji działających w Federacji Rosyjskiej w związku z zaostrzeniem przepisów ograniczających ich funkcjonowanie. Zakończono pracę naukową nad publikacją i po uwzględnieniu uwag recenzentów skierowano ją do prac redakcyjno-wydawniczych.

6. 24.2.2022, godz. 5.00: Świadectwa wojny” („24.02.2022, 5 am: Testimonies from the War”), kierownik projektu: dr Anna Wylegała
Celem projektu było przeprowadzenie wywiadów z uchodźcami i dokumentowanie w ten sposób losów obywateli Ukrainy dotkniętych wojną. W okresie sprawozdawczym sukcesywnie pozyskiwano wywiady oraz opracowywano je pod kątem naukowym. Organizowano cykliczne seminaria i konferencje naukowe. Projekt badawczy realizowany wspólnie z Instytutem Filozofii i Socjologii PAN (<https://swiadectwawojny2022.org>).
7. Borys Sawinkow i rosyjskie organizacje emigracyjne w Polsce w walce o trzecią Rosję (1919 – połowa lat 20. XX w.)
Trwały prace nad zebraniem odpowiedniego materiału i jego opracowaniem naukowym.
8. Polscy jeńcy w wojnie polsko-bolszewickiej. Historia i pamięć,
kierownik projektu: dr Jana Prymaczenko
Projekt zakłada zbadanie losów polskich jeńców wojennych na terenie sowieckiej Ukrainy. Z uwagi na wybuch wojny na Ukrainie, zamknięcie archiwów, a także niemożność prowadzenia bezpiecznej pracy w Rosji realizację projektu wstrzymano do zmiany sytuacji.

9. Rosyjska polityka historyczna wobec Polski i Ukrainy (1999–2022),
kierownik projektu: dr Bartłomiej Gajos,
współpraca: dr Ernest Wyciszkievicz
Projekt ma na celu analizę polityki historycznej Rosji wobec Polski i Ukrainy na przestrzeni ostatnich 23 lat (1999–2022), przeprowadzoną przy wykorzystaniu nowego podejścia badawczego. Lokuje się na styku trzech dziedzin: humanistyki (historia i językoznawstwo), nauk społecznych (nauki o polityce) oraz nauk ścisłych (data sciences). Zakłada wykorzystanie metody text mining, czyli analizy danych nieustrukturyzowanych, aby po raz pierwszy przeanalizować pod kątem ilościowym ponad pięćdziesiąt tysięcy dokumentów tekstowych (wystąpień, konferencji prasowych, wywiadów itp.) pochodzących z Kancelarii Prezydenta, Ministerstwa Spraw Zagranicznych i innych ważnych instytucji Federacji Rosyjskiej.
10. Historia idei krajowej,
kierownik projektu dr hab. Aleksander Smalianczuk
Celem badań, których efektem będzie wydanie monografii pod roboczym tytułem „Idea krajowa. Historia ostatnich obywateli Wielkiego Księstwa Litewskiego”, jest próba całościowego opisanie genezy, rozwoju oraz zmięzchu tzw. idei krajowej, jako próby stworzenia ideologii narodowej, kulturowo opierającej się na pamięci o przynależności do dawnego Wielkiego Księstwa Litewskiego.

11. **Ofiary Wielkiego Terroru w Adżarii (Gruzji),**
kierownicy projektu: Anton Wacharadze,
Maciej Wyrwa

Zainicjowano realizację projektu mającego na celu imienne udokumentowanie ofiar sowieckich represji w Adżarskiej Autonomicznej Socjalistycznej Republice Sowieckiej. Efektem projektu będzie publikacja w języku gruzińskim biogramów ofiar wraz z opracowaniem naukowym zagadnienia. Projekt jest realizowany wspólnie z Instytutem Rozwoju Wolności Informacji w Tbilisi (IDFI).

12. **Polska i Polacy w świadomości Gruzinów
w okresie komunizmu,**

kierownicy projektu: Georg Sabanadze,
Emzar Jgerenaia, Shalva Papalashvili,
Magdalena Nowakowska

Celem badania jest ustalenie, w jaki sposób informacje o wydarzeniach i zjawiska kulturalno-społecznych, które zachodziły w Polsce w latach 1921–1991, kształtowały wyobrażenie o Polsce i Polakach wśród Gruzinów, oraz jaki wpływ wywarły na społeczeństwo gruzińskie. Projekt jest obecnie w trakcie realizacji, a jego rezultatem będzie wydanie w 2024 r. publikacji książkowej.

Badania socjologiczne

Centrum Dialogu im. Juliusza Mieroszewskiego przygotowało i zamówiło dwa sondaże opinii publicznej wykonane przez pracownię socjologiczną ARC Rynek i Opinia, dotyczące stosunku Polaków do Białorusi i Białorusinów oraz Białorusinów (mieszkających w Polsce) do Polski i Polaków. Wyniki pierwszego badania zostały zaprezentowane w czerwcu, natomiast prezentacja wyników drugiego sondażu odbyła się w październiku.

Centrum zamówiło również porównawcze badania ilościowe (badanie przeprowadzone przez internet) i jakościowe (focusy) polskiej oraz ukraińskiej młodzieży – ich światopoglądu, aspiracji życiowych oraz obaw. Część polską do końca 2023 r. zrealizuje ARC Rynek i Opinia, a część ukraińską – pracownia badań socjologicznych INFO Sapiens.

Pracownia Info Sapiens – na zlecenie Centrum Mieroszewskiego – przeprowadziła też telefoniczny sondaż ukraińskiej opinii publicznej na temat stosunku do Polski i Polaków. Niektóre wyniki zostały zaprezentowane w Polsat News oraz na mediach społecznościowych Centrum w listopadzie 2023 r., natomiast premiera raportu odbędzie się w grudniu 2023 r.

AREI Journal for Central and Eastern European History and Politics

Centrum, wychodząc naprzeciw postulatowi badaczy z Polski i krajów sąsiednich, aby wspierać kontakty naukowe oraz popularyzować dorobek naukowców z regionu, w 2022 r. powołało własne czasopismo naukowe, ukazujące się w języku angielskim pod tytułem „AREI” (skrót od *Adaequatio Rei et Intellectus*). W 2023 r. Centrum wydało dwa numery „AREI. Journal for Central and Eastern European Affairs”, które były poświęcone zjawisku „postsowieckości” oraz negacjonizmowi zbrodni międzynarodowych przez państwo rosyjskie. Zakończyły się prace nad trzecim numerem. Wyniki badań naukowych, prowadzonych przez pracowników Centrum Mieroszewskiego, były upowszechniane na prestiżowych konferencjach naukowych w Berlinie (Instytut Pileckiego), Glasgow (British Association for Soviet, Slavonic and East European Studies), Monachium (Wolny Uniwersytet Ukraiński i Centrum Mieroszewskiego), Bratysławie (Uniwersytet Bratysławski), Brnie (Uniwersytet Masaryka), Kiszyniowie (Narodowe Muzeum Historii Mołdawii), Ratyzbonie (Leibniz Institut für Ost- und Südosteuropaforschung), w Warszawie (Instytut Historyczny UW oraz IPN), w Filadelfii (ASEEES) i w Warszawie (Instytut Historii PAN) oraz – prócz wydawnictw własnych Centrum Mieroszewskiego – w prestiżowych czasopismach („Osteuropa”, „European Review of History: Revue européenne d’histoire”, „East European Politics and Societies and Cultures”, „Dzieje Najnowsze”).

Zadanie 2: prowadzenie działalności wydawniczej

Wydane publikacje:

1. „Wyzwoleni” i zniewoleni. Polsko-białoruskie pogranicze 1939–1941 w białoruskich dokumentach archiwalnych,
red. Aleksander Smalianczuk
2. „Żarliwy antykomunista”. Pontyfikat Jana Pawła II w dokumentach KGB USRS (1978–1991).
red. Andrzej Grajewski
3. To jest dramat,
W. Bryz’, G. Griekow, N. Miłantjewa, M. Ogniewa,
S. Pietrijczuk, Je. Szczetinina, I. Jakowlew,
T. Zagdaj, O. Żanajdarow, A. Bieskorowajny
4. Sandarmoch. Dramaturgia znaczeń,
Irina Flige
5. Wojna 2022. Eseje, wiersze, dzienniki,
praca zbiorowa
6. Borot’ba protyRosijs’koji impieriji
w hrawiurach Artura Grottgera,
red. Łukasz Adamski,
z wydawnictwem „Mystectwo”

W druku:

1. Między ugodą a insurekcją. Granice polsko-rosyjskiego kompromisu politycznego w epoce Królestwa Polskiego 1815–1830, red. Henryk Głębocki
-

W składzie:

1. Dokumenty do historii stosunków polsko-sowieckich 1932–1939, red. Marek Kornat
2. Niepokorni. Nieprawomyślni. Status agenta zagranicznego w Federacji Rosyjskiej w latach 2019–2021, red. M. Lachowicz, A. Smólczyńska-Wiechetek

W redakcji:

1. Władze polskie wobec Wielkiego Terroru i „operacji polskiej” NKWD 1937–1938. Dokumenty, red. Paweł Libera
2. Anatomia zbrodni. „Operacja polska” NKWD 1937–1938. Dokumenty, red. Siergiej Prudowski, Maciej Wyrwa
3. W cieniu „operacji polskiej”. Represje na sowieckiej Ukrainie 1937–1938 w dokumentach. Ofiary, red. Jana Prymaczenko, Łukasz Adamski
4. W cieniu „operacji polskiej”. Represje na sowieckiej Ukrainie 1937–1938 w dokumentach. Sprawcy, red. Jana Prymaczenko, Łukasz Adamski
5. „Operacja polska” NKWD 1937–1938. Przywracanie pamięci o zbrodni, red. Paweł Libera, Maciej Wyrwa
6. Olga Onuch, Henry E. Hale, Efekt Zełenskiego, przekład z jęz. angielskiego

Zadanie 3: upowszechnianie w Polsce i poza jej granicami wiedzy o sytuacji politycznej, historii, kulturze i dziedzictwie narodów Europy Środkowej i Wschodniej

Nowaja Polska (Новая Польша)

i Nowa Polshcha (Нова Польща)

Od stycznia do czerwca 2023 r. na rosyjskojęzycznym portalu www.nowayapolsha.pl i ukraińskojęzycznym www.nowapolshcha.pl zarejestrowano ponad 450 tys. wejść. Opublikowano ponad 100 artykułów. Zasięg publikacji na Facebooku: 11,7 mln użytkowników. Na obu portalach regularnie ukazywały się teksty poruszające bardzo szerokie spektrum tematów, od historii i gospodarki, po kulturę i sport. Od lipca do września 2023 zarejestrowano ponad 256 tys. wejść. Opublikowano 68 artykułów. Zasięg publikacji na Facebooku to ponad 4 mln użytkowników. Publikowane były też reportaże z wojny Rosji przeciwko Ukrainie, wywiady z polskimi dziennikarzami, którzy pracują na linii frontu. Zakończyło się tłumaczenie na język polski antologii „Wojna 2022”, w której ukazały się eseje, dzienniki i wiersze 44 najbardziej znanych ukraińskich pisarzy i pisarek.

Świat Sybiru

Sukcesywnie wzbogacano o nowe materiały tekstowe i audio-wizualne wielojęzyczny internetowy portal tematyczny pt. „Świat Sybiru” (<https://swiatsybiru.pl>). Portal, w swym założeniu, ma stanowić medium skutecznie upowszechniające w Polsce i poza jej granicami wiedzę o historii, kulturze i dziedzictwie narodu polskiego i innych narodów Europy Środkowej i Wschodniej oraz przyczynić się do zwalczania stereotypów funkcjonujących w społeczeństwach zamieszkujących ten obszar. Projekt realizowany jest wspólnie z Muzeum Pamięci Sybiru w Białymstoku.

Kalendarium Zbrodni Stalina

Centrum Mieroszewskiego we współpracy z Ambasadą RP w Tbilisi oraz gruzińskim stowarzyszeniem Soviet Past Research Laboratory (SovLab) prowadzi kampanię w mediach społecznościowych informującą o zbrodniach okresu stalinizmu w Polsce i Gruzji, których Gruzini często nie są świadomi. Materiały ukazują się w trzech językach: polskim, gruzińskim i angielskim. Poprzez historie konkretnych osób opowiadają o zbrodniach, jakich dokonano na obydwu narodach. Przewidziane jest zamieszczenie 38 postów, w tym 15 przygotowanych przez Centrum Mieroszewskiego. Do tej pory ukazały się biogramy Janiny Lewandowskiej (Dzień Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej), Ameryka Korzeniowskiego, gen. Leopolda Okulickiego (rocznica skazania przywódców Polskiego Państwa Podziemnego w Moskwie), Zyty Kucharzewskiej (Dzień Pamięci Ofiar Obławy Augustowskiej).

Centrum w mediach

Zadanie to było realizowane także przez aktywność medialną oraz konferencyjną pracowników Centrum, w tym poprzez sto kilkadziesiąt wywiadów udzielonych polskim, ukraińskim, rosyjskim, białoruskim, czeskim, brytyjskim, amerykańskim, arabskim, litewskim, azerskim, serbskim i innym mediom drukowanym, elektronicznym, stacjom telewizyjnym bądź radiowym, podcastom czy kanałom na serwisie Youtube – wywiady te były udzielane po polsku, rosyjsku, ukraińsku oraz angielsku – oraz poprzez komentarze w mediach społecznościowych.

www, profile w mediach społecznościowych,
e-mail marketing

W okresie od stycznia do listopada 2023 roku prowadzone były intensywne działania zmierzające do lepszego pozycjonowania dwujęzycznej witryny Centrum Mieroszewskiego w wyszukiwarce Google. Aktywności takie jak linkowanie zewnętrzne czy też przygotowywanie tekstów zgodnych z zasadami SEO doprowadziły do 99% zwiększenia pojawienia się profilu Centrum Mieroszewskiego w wynikach wyszukiwania haseł związanych z działalnością Centrum.

Rok 2023 to też znaczny wzrost zasięgu publikacji na profilach Meta (Facebook i Instagram). W porównaniu z 2022 rokiem zasięg wzrósł o blisko 80%, co przełożyło się na 4 mln użytkowników. Z uwagi na brak statystyk z 2022 roku w serwisie X (dawniej Twitter) nie ma możliwości porównania wyników z tymi z 2023 roku, natomiast jest zauważalna tendencja zwyżkowa w ujęciu miesięcznym – od stycznia do listopada 2023 roku. Porównanie dwóch półroczy daje nam wynik 20% na plus i 1 mln użytkowników. Centrum Mieroszewskiego założyło również konto na LinkedInie, które będzie rozwijane w 2024 roku.

Centrum w 2023 roku prowadziło również zintensyfikowane działania w obrębie e-mail marketingu. Przeprowadzono czyszczenie i segmentację baz kontaktów, co skutkowało 10% wzrostem otwieralności kampanii mailingowych. Obecnie prowadzone są prace nad usprawnieniem zapisu do newslettera Centrum, co w 2024 przyniesie kolejne wzrosty liczby odbiorców cotygodniowych biuletynów.

Zadanie 4: prowadzenie i wspieranie działalności edukacyjnej

Słowa na Słowa.

Polsko-Rosyjska Szkoła Przekładu

Cykl warsztatów przeznaczonych dla początkujących tłumaczy literatury z języka rosyjskiego. W trakcie 10 spotkań uczestnicy zapoznawali się z cyklem pracy tłumacza i od razu wykorzystywali swoje umiejętności w praktyce podczas pracy nad tłumaczeniem książki. W pierwszym półroczu 2023 r. zakończyła się VI edycja szkoły, w ramach której ukazały się tłumaczenia tekstów bardzo aktualnych, opowiadających o wojnie, przemocy i zniewoleniu, ale także o człowieczeństwie i nadziei, publikowanych w czasopiśmie „ROAR review”. W sumie ukazało się ponad 330 tekstów. Była to finalna edycja projektu, w ramach którego wyszkolono 58 tłumaczy podczas 54 zjazdów (prawie 800 godzin zajęć) we współpracy z 30 znawcami sztuki przekładu.

Siła wyrazu.

Tłumacz na rynku wydawniczym,
czyli jak znaleźć wydawnictwo,
które wyda moją książkę?

Centrum, wychodząc naprzeciw potrzebom środowiska tłumaczy, tworzy platformę dla autorów przekładów z pięciu języków Europy Środkowo-Wschodniej: ukraińskiego, białoruskiego, gruzińskiego, mołdawskiego i rosyjskiego. Podczas warsztatów, które odbyły się w Karpaczu we wrześniu, uczestnicy nabywali umiejętności, które pozwolą im na satysfakcjonującą współpracę z wydawnictwem,

zaprezentowanie potencjalnemu pracodawcy efektów swojej pracy przekładowej oraz krytyczne odniesienie się do umów regulujących warunki współpracy. Była to także okazja do networkingu oraz wzajemnych inspiracji intelektualnych.

Słowa na Słowa.

Polsko-Ukraińska Szkoła Przekładu

Wychodząc naprzeciw zapotrzebowaniu, jakim jest rosnące zainteresowanie kulturą ukraińską wśród Polaków przy niewystarczającej liczbie wyszkolonych tłumaczy z języka ukraińskiego, Centrum uruchomiło szkołę „Słowa na Słowa. Polsko-Ukraińska Szkoła Przekładu”. Podczas trwających 9 miesięcy warsztatów grupa tłumaczy pracowała pod okiem doświadczonych tłumaczek nad przekładem esejów współczesnych ukraińskich autorów o kulturze, jej postrzeganiu, roli i miejscu we współczesnym świecie. Przekłady zostaną następnie wydane przez Centrum w postaci antologii. Nabór do szkoły ruszył w czerwcu, a inauguracja zajęć odbyła się w październiku 2023 r.

Słowa na Słowa.

Polsko-Gruzińska Szkoła Przekładu

Trwały prace nad przygotowaniem programu szkoły dla tłumaczy z języka gruzińskiego. Celem projektu jest stworzenie nowej generacji tłumaczy literatury gruzińskiej na język polski wobec zwiększającego się popytu na przekłady literackie oraz niewystarczającej liczby osób posiadających odpowiednie do tego umiejętności i kompetencje. Projekt za-

kłada serię praktycznych seminariów dla 5 początkujących tłumaczy, prowadzonych przez doświadczoną tłumaczkę literatury gruzińskiej, Magdalenę Nowakowską oraz ekspertów zewnętrznych. Została przeprowadzona rekrutacja i przygotowany program pierwszej edycji, która rozpocznie się w grudniu 2023.

Polski w Centrum

Projekt skierowany do Rosjan zakłada nauczanie języka polskiego online przez doświadczonych lektorów posiadających odpowiednie kwalifikacje do prowadzenia kursu języka polskiego jako języka obcego. W 2023 r. zakończono rok szkolny (październik 2022 – czerwiec 2023). Zajęcia ukończyło 82 słuchaczy (od poziomu A0 po C2) m.in. z Moskwy, Petersburga, Królewca i Irkucka. Część słuchaczy przystąpiła do testu kompetencyjnego z języka polskiego w Centrum Języka Polskiego i Kultury Polskiej dla Cudzoziemców „Polonicum” na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego. Odbył się również kurs wakacyjny języka polskiego, który ukończyło 17 słuchaczy. Trwały również przygotowania do rozpoczęcia drugiej edycji kursów językowych (październik 2023 – czerwiec 2024) skierowanych do słuchaczy m.in. z Moskwy, Petersburga, Królewca i Irkucka.

Polihistor

Wznowiono działalność podcastu „Polihistor”.
Ukazały się w sumie cztery odcinki:

1. **Co słyszeć w Warszawie w XIX wieku?**
dr Marta Michalska
2. **Jak pociągnąć Rosję do odpowiedzialności?**
prof. Patrycja Grzebyk
3. **Skazana na bycie imperium?**
Piłsudski o Rosji i Rosjanach.
dr hab. Krzysztof Klos
4. **Co oznacza nakaz aresztowania Putina?**
Rafał Tarnogórski

REPOWER.

Leadership Programme

6–18 czerwca

Centrum Mieroszewskiego zorganizowało drugą edycję programu Repower. Leadership Programme skierowanego do Ukrainek, które chcą odnaleźć się na polskim rynku pracy. 16 młodych kobiet wzięło udział w trzydniowych intensywnych warsztatach z wystąpień publicznych, prowadzonych przez byłego ambasadora Wielkiej Brytanii w Polsce, Charlesa Crawforda. Dodatkowo odbyło się szkolenie poświęcone polskiemu rynkowi pracy i sztuce pisania CV oraz szkolenie z prowadzenia profili na LinkedIn.

Akademia Samorządności dla Liderów z Gruzji

Wspólny projekt Centrum Mieroszewskiego, Fundacji Solidarności Międzynarodowej, Krajowej Szkoły Administracji Publicznej (KSAP), Fundacji Liderzy Przemian, Georgian Association of Finance of Local Self-Government Units (AFOGLSU) oraz Civil Service Bureau (CBS). Do udziału w projekcie zaproszeni zostali gruzińscy trenerzy, których kolejnym krokiem – po odbyciu warsztatów z ekspertami i ekspertkami z KSAP – będzie przygotowanie profesjonalnej kadry niezbędnej do rozwoju samorządu terytorialnego w Gruzji, zgodnego z obowiązującymi standardami Unii Europejskiej. Trwają prace nad organizacją wizyty studyjnej uczestników szkolenia w Polsce w lutym 2024 r.

Szkoły letnie i jesienne

„BridgeAnalytica”,

15–21.08, obwód zakarpacki, Ukraina

Celem szkoły, prowadzonej w języku angielskim, było pogłębienie wiedzy z zakresu błędów logiczno-językowych, uprzedzeń poznawczych, heurystyki. Program szkoły zakładał również rozwój umiejętności pisania analiz, a także rozważania o różnicach w podejściu badawczym historyków i prawników. Wzięło w niej udział kilkunastu młodych badaczy z Polski i Ukrainy.

„Wojna Rosji z Ukrainą –

test dla prawa międzynarodowego”,

27.08–1.09, Mazury

Młodzi badacze z Białorusi, Gruzji, Łotwy, Polski i Ukrainy wzięli udział w międzynarodowej szkole letniej będącej kursem kluczowych z perspektywy wojny rosyjsko-ukraińskiej zagadnień prawa międzynarodowego. Projekt był również okazją, aby poznać możliwości wykorzystania kryteriów prawa międzynarodowego do ocen wydarzeń historycznych.

„Trialog Sąsiedzki”,

22–27.10, Komierowo

Celem szkoły było nabycie bądź pogłębienie umiejętności z zakresu metodologii analitycznej, w tym wiedzy o błędach logiczno-językowych, uprzedzeniach poznaw-

czych, heurystyce, a także o metodach dezinformacji i o różnicach między pracą badaczy akademickich a think-tankerów,. Ponadto uczestnikom – którymi było kilkunastu młodych liderów z Polski, Ukrainy i Białorusi – przekazywano wiedzę o problemach dialogu politycznego i historycznego między Polską a Ukrainą, Ukrainą a Białorusią oraz Białorusią a Polską. Szkoła była prowadzona po polsku, ukraińsku i białorusku – jej uczestnicy mogli mówić w swoim języku ojczystym.

Wizyty studyjne

Realizacja wizyty studyjnej we współpracy z Fundacją Solidarności Międzynarodowej dla przedstawicieli Ministerstwa Edukacji i Nauki Gruzji, wybranych samorządów i szkół publicznych w Gruzji w celu zapoznania się z dobrymi praktykami szkolnych budżetów partycypacyjnych. Realizacja projektu odbyła się w dniach 19–24 listopada 2023 roku w Warszawie oraz w Białymstoku.

Realizacja wizyty studyjnej we współpracy z Ambasadą RP w Tbilisi oraz Fundacją Instytut Równowagi Społeczno-Ekonomicznej dla gruzińskich ekspertów w zakresie planowania przestrzennego i urbanistyki. Wizyta odbyła się w dniach 23–26 listopada 2023 r. w Warszawie i Łodzi.

Juliusz Mieroszewski

Centrum wypracowało koncepcję tekstów publicystycznych poświęconych aktualności idei i też Juliusza Mieroszewskiego, które będą ukazywać się na stronie internetowej mieroszewski.pl. Obecnie trwają prace nad tekstami, a także działania programistyczne w witrynie Centrum, które pozwolą na opublikowanie artykułów w nowo utworzonej zakładce.

Centrum we współpracy z „Polskim Radiem Rzeszów” – Rozgłośnia Regionalną w Rzeszowie zrealizowało słuchowisko radiowe o patronie Juliuszu Mieroszewskim. Słuchowisko będzie można wysłuchać nie tylko w Rzeszowie, ale także w innych rozgłośniach lokalnych w całej Polsce. Obecnie trwają prace nad nagraniem słuchowiska w trzech innych wersjach językowych: ukraińskiej, białoruskiej i rosyjskiej, które we współpracy z Polskim Radiem dla Zagranicy zostaną zaprezentowane słuchaczom tej rozgłośni.

Zadanie 5: zwalczanie stereotypów

Kampania medialna

Centrum opracowało koncepcję kampanii medialnej zwalczającej stereotypowe wyobrażenia Polaków odnośnie do mieszkańców Gruzji. Film dokumentalny, a także krótkie materiały wideo przeznaczone do social mediów oraz materiały outdoorowe są obecnie w produkcji. Publikacja całości planowana jest na pierwszy kwartał 2024 roku.

Mołdawia. Odnowa

Cztery polskie ekipy filmowe zrealizowały w Mołdawii filmy dokumentalne, których celem jest zwiększenie wiedzy o Mołdawii wśród Polaków. Każda z ekip zrealizowała co najmniej dwa trzyminutowe dokumenty, z których powstanie jeden cykl. Projekt ma również na celu zbliżenie polskiego i mołdawskiego środowiska filmowców i stworzenie podwalin pod przyszłą współpracę produkcyjną. Materiały filmowe do mediów społecznościowych są obecnie w produkcji.

Zadanie to było realizowane także przez aktywność medialną pracowników Centrum.

Zadanie 6: przeciwdziałanie dezinformacji

HUMBUG.

Warsztaty z fact-checkingu

12 czerwca i 16 października

W ramach projektu HUMBUG. Warsztaty z fact-checkingu dla nauczycieli Centrum Mieroszewskiego zorganizowało we współpracy ze stowarzyszeniem Demagog warsztaty dla nauczycieli szkół podstawowych i ponadpodstawowych, mające na celu przybliżenie problematyki dezinformacji w Polsce i pokazanie, jak jej przeciwdziałać, również w kontekście trwającej wojny w Ukrainie. W czasie warsztatów nauczyciele zdobyli nie tylko wiedzę teoretyczną, ale również praktyczne umiejętności przekazania tej wiedzy w atrakcyjny sposób w czasie lekcji. Trwają prace nad przygotowaniem cyklu szkoleń na 2024 rok.

Zadanie to było realizowane także przez aktywność medialną pracowników Centrum Mieroszewskiego oraz warsztaty, prowadzone w ramach szkół letnich i szkoły jesiennej Centrum.

Zadanie 7: organizowanie konferencji, seminariów, wykładów oraz debat publicznych

Droga Przyszłości | Дороге, майбутнє

Dear Future | 16–29 stycznia

Wystawa w przestrzeni miejskiej Warszawy ukraińskich i polskich artystów oraz kolektywów o tym, jaką sztukę tworzyć w czasie wojny i czy w ogóle ją tworzyć, zorganizowana przez Centrum Mieroszewskiego, Galerię Promocyjną, Staromiejski Dom Kultury.

Nie przestają tworzyć

26 stycznia

Debata z udziałem ukraińskich twórców o tym, jaka jest przyszłość sztuki ukraińskiej, odbyła się w SDK Słonecznik w Warszawie. Uczestnicy i uczestniczki: fantastic little splash, Anna Manankina, Maria Matiaszowa, Anita Nemet, prowadzenie: Alek Hudzik.

Ostatecznie wypłynie z Rosji czarny nacjonalizm

30 stycznia

Dyskusja wokół postaci i twórczości Włodzimierza Bączkowskiego zorganizowana w związku z wydaniem zbioru pism wybitnego sowietologa odbyła się w Warszawie z udziałem znawców problematyki: Wojciecha Konończuka, redaktora zbioru pism Włodzimierza Bączkowskiego i Bogumiły Berdychowskiej, specjalistki stosunków polsko-ukraińskich. Spotkanie poprowadził Ernest Wyciszkievicz.

Mioszowski Round Table – Białowieża Circle

8–10 lutego

Spotkanie ekspertów zorganizowane przez Centrum Mioszowskiego odbyło się w Białowieży.

Być świadkiem katastrofy | 23 lutego

Spotkanie z prof. E. Cullen Dunn z Uniwersytetu Indiany o wojnie i jej wymiarach, o których nie zawsze jesteśmy informowani w dyskursie publicznym, zorganizowane przez Centrum Mioszowskiego we współpracy z IFiS PAN, które odbyło się w Warszawie.

Prezentacja zbioru tomów

Włodzimierza Bączkowskiego

1 marca

Spotkanie zorganizowane w związku z wydaniem zbioru pism wybitnego sowietologa odbyło się w Zakładzie Narodowym im. Ossolińskich we Wrocławiu z udziałem: Wojciecha Konończuka, redaktora zbioru pism Włodzimierza Bączkowskiego i Pawła Kowala. Spotkanie poprowadził Łukasz Kamiński, dyrektor Zakładu Narodowego im. Ossolińskich.

Polish-Ukrainian Tandem in the Post 24 February

World | 3 marca

Konferencja zorganizowana przez Centrum Mioszowskiego we współpracy z Foreign Policy Council Ukrainian PRISM, która odbyła się w Kijowie. Jej uczestnikami byli Oleksandr Poliszczuk, wiceminister obrony narodowej Ukrainy, Mykoła Toczycki, wiceminister spraw zagranicznych Ukrainy, Sławomir Dębski, dyrektor Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych, Jakub Kumoch, b. sekretarz stanu w Kancelarii Prezydenta RP, a także polscy i ukraińscy eksperci.

Pokazy spektaklu August

w Warszawie i w Łodzi

25–26 marca

Centrum sfinansowało realizację spektaklu „AUGUST”, przygotowanego przez niezależną grupę teatralną BY TEATR, w skład której wchodzi białoruscy aktorzy, reżyserzy, dramaturdzy, którzy opuścili kraj po wydarzeniach z sierpnia 2020 r. Premiera odbyła się w Instytucie Teatralnym w Warszawie, w dniu nieuznawanego przez władze święta niepodległości Białorusi (Dzień Woli). Spektakl – na przykładzie zwyczajnej białoruskiej rodziny – opowiada o protestach po sfałszowanych wyborach w 2020 roku i ich konsekwencjach z perspektywy 2023 roku. Dzień później spektakl został zaprezentowany w Centrum Dialogu im. Marka Edelmana w Łodzi z okazji zorganizowanego tam Dnia Białoruskiego.

Dramat ukraiński w Europie

20 kwietnia

Debata o dramacie ukraińskim, który jest jednym z najbardziej dynamicznie rozwijających się nurtów teatralnych w Europie, odbyła się w Gdańsku. W rozmowie wzięli udział: Lidia Nagel (Dramapanorama), Anna Korzeniowska-Bihun, Stefan Ingvarsson, Anastasia Haishenets (Instytut Ukraiński). Spotkanie moderowała Agnieszka Sowińska. Partnerem było Przedstawicielstwo Regionalne Komisji Europejskiej w Polsce

Odnalezione w tłumaczeniu

21 kwietnia

Mistrzowskie warsztaty tłumaczeniowe z Anną Korzeniowską-Bihun, tłumaczką literatury ukraińskiej oraz filmów w języku ukraińskim, białoruskim, rosyjskim i angielskim skierowane do studentów i doktorantów studiów specjalizujących się w przekładzie z języka ukraińskiego oraz początkujących tłumaczy literatury ukraińskiej zorganizowane w ramach Gdańskich Spotkań Literackich.

Syberia i Polska

– miejsca wspólne w literaturze i historii

20–21 kwietnia

W Muzeum Pamięci Sybiru w Białymstoku odbyła się dwudniowa konferencja naukowa, zorganizowana przez Centrum we współpracy z Muzeum Pamięci Sybiru

i Uniwersytetem Warszawskim, która skupiła się na dyskusji na temat kulturowych powiązań między Polską i Syberią i przyciągnęła m.in. historyków, literaturoznawców czy etnografów z całej Polski.

Klucze pamięci

22 kwietnia

Konferencja zorganizowana przez Stowarzyszenie Parafiada we współpracy z Centrum Mieroszewskiego, na której zaprezentowano różne działania edukacyjne mające na celu pielęgnowanie pamięci o ofiarach zbrodni NKWD w 1940 r. Nauczycielka Małgorzata Paderewska zaprezentowała pokazową lekcję historii prowadzoną w oparciu o portal Katyń Pro Memoria, a w panelu „Pro Memoria – wyzwania nowoczesnej edukacji” wzięli udział: Ewa Kowalska, Renata Kobylarz-Buła, Małgorzata Jędruch-Włodarczyk, Piotr Popławski oraz Maciej Wyrwa z Centrum Mieroszewskiego.

Polsko-ukraińskie dzieje

i ich współczesne interpretacje

12–13 maja

Centrum we współpracy z Wolnym Uniwersytetem Ukraińskim w Monachium oraz Konsulatem RP w Monachium zorganizowało konferencję, gdzie ponad 20 uczestników – czołowych polskich i ukraińskich badaczy i intelektualistów debatowało o problemach stosunków polsko-ruskich/ukraińskich w epoce nowożytnej, w wieku XIX oraz po 1991 r.

„Żarliwy antykomunista” we Wrocławiu

16 maja

Debata o tym, jakie znaczenie mają dokumenty wytworzone przez ukraińskie KGB dla oceny działań Jana Pawła II na kierunku wschodnim, odbyła się w Zakładzie Narodowym im. Ossolińskich we Wrocławiu.

„Żarliwy antykomunista” w Warszawie

18 maja

Dyskusja wokół książki *Żarliwy antykomunista. Pontyfikat Jana Pawła II w dokumentach KGB Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Sowieckiej (1978–1997)* w ramach konferencji „Karol Wojtyła wobec wyzwań w PRL”, która odbyła się w Warszawie.

Międzynarodowe Targi Książki w Tbilisi

25 maja

Centrum na stoisku zorganizowanym przez Instytut Polski zaprezentowało swoje wydawnictwa. Targi stały się też okazją do nawiązania wielu nowych kontaktów, które w przyszłości mogą zaowocować współpracą z gruzińskimi partnerami w ramach zadań statutowych Centrum.

The war in Ukraine through the eyes of children

30 maja–5 czerwca

Wystawa fotografii z Ukrainy, która została zaprezentowana w Parlamencie Europejskim w Brukseli, została przygotowana przez Centrum Mieroszewskiego we współpracy z Centrum Narracji Politycznych Demokracja z Ukrainy. Wcześniej – w marcu – wystawa została zaprezentowana w Bukareszcie. Wystawa opowiada o spojrzeniu na wojnę poprzez perspektywę najmłodszych poszkodowanych wydarzeniami dziejącymi się od 24 lutego na Ukrainie.

Wojna w Europie a ład prawno-międzynarodowy

22 czerwca

Centrum Mieroszewskiego we współpracy z Fundacją Ars Republica zorganizowało konferencję naukową poświęconą ładowi międzynarodowemu i wyzwaniom, jakie stoją przed Europą po wybuchu pełnoskalowej wojny na Ukrainie w lutym 2022 r. W konferencji wzięli udział min. prof. Piotr Wilczek, prof. Ireneusz C. Kamiński, dr Agata Kleczkowska, dr Anna Kostrzewa-Misztal, Paweł Śliwowski, dr Alicja Bachulska.

Odbudowa Ukrainy. Kluczowe wyzwania
w okresie wojennym i powojennym
29 czerwca

Panel współorganizowany przez Centrum Mieroszewskiego w ramach Warsaw East European Conference, który odbył się w Warszawie i w którym wzięli udział: Michał Kacewicz, Daniel Szeligowski, Anna Maria Wierzbicka, Ernest Wyciszkiwicz, Marek Ziółkowski.

Prezentacja raportu
„Polacy o Białorusi i Białorusinach”
29 czerwca

W ramach konferencji Warsaw East European Conference (WEEC) Centrum zorganizowało prezentację raportu z badań opinii publicznej oraz rozmowę z ekspertami na temat jego wyników. Paneliści zastanawiali się nad tym, jak zmienia się postrzeganie Białorusi, jej władz i mieszkańców w świetle bieżących wydarzeń. Jak stała ekspozycja na wiadomości z Białorusi wpłynęła na zainteresowanie i wiedzę o tym kraju wśród polskiego społeczeństwa i jakie oczekiwania mają Polacy co do polityki, którą Polska i kraje zachodnie prowadzą wobec Białorusi.

To jest dramat
29 czerwca

Prezentacja antologii rosyjskiego dramatu *To jest dramat* wydanej w ramach projektu Słowa na Słowa. Polsko-Rosyjska Szkoła Przekładu. Podczas spotkania promocyjnego odbyło się czytanie performatywne fragmentu jednego z opublikowanych dramatów, *Kraj Waś* autorstwa dramatopisarki z Władywostoku Wiktorii Kostiułowicz oraz rozmowa wokół antologii, w której wzięli udział dziennikarz Kuba Benedyczak, analityczka OSW Maria Domańska oraz filozof Denis Grekow, a całość poprowadziła Paulina Baranowska z Centrum Mieroszewskiego.

Local Self-Government Conference
24–25 sierpnia

Konferencja „Local Self-Government Conference” i spotkanie „XIV Annual gathering of the Association of Finance Officers of Georgian local Self-Governing Units” współorganizowane przez Centrum Mieroszewskiego dla przedstawicieli samorządów lokalnych z całej Gruzji, które odbyło się w Kazbegi.

Jaką historią wesprzeć współpracę regionalną

6 września

Debata podczas Forum Ekonomicznego w Karpaczu w gronie badaczy z Polski, Litwy i Ukrainy, którzy z racji zajmowanych funkcji publicznych wywierają wpływ na politykę historyczną prowadzoną w państwach Europy Środkowo-Wschodniej, była skoncentrowana m.in. wokół tego, w jaki sposób historia może posłużyć jako narzędzie umacniania więzi regionu odbyła się w Karpaczu. Moderatorka: Bogumiła Berdychowska, „Więź”, paneliści: Łukasz Adamski, Centrum Mieroszewskiego, Šarūnas Liekis, Vytautas Magnus University, Maciej Ruczaj, Instytut Polski w Pradze oraz Wołodymyr Szejko, dyrektor Instytutu Ukraińskiego.

Mieroszewski Round Table. Eagles Nest Circle

19–21 września

Spotkanie ekspertów zorganizowane przez Centrum Mieroszewskiego poświęcone wybranym trzem książkom dotyczącym naszego regionu odbyło się w Podlesicach.

Pokaz spektaklu August we Wrocławiu

1 października

W Centrum Sztuk Performatywnych Piekarnia w obecności liderki białoruskiej opozycji Swiatłany Cichanouskiej odbył się pokaz spektaklu AUGUST autorstwa kolektywu BY teatr.

Przedstawienie z perspektywy zwykłej białoruskiej rodziny nawiązywało do protestów po sfałszowanych wyborach w 2020 roku.

Polacy o Białorusinach, Białorusini o Polakach

6 października

Debata, do której punktem wyjścia były zamówione przez Centrum Mieroszewskiego – badania opinii publicznej, analizujące wzajemne postrzeganie Polaków i Białorusinów mieszkających w Polsce. Rozmowa odbyła się w Biurze Parlamentu Europejskiego we Wrocławiu, a udział wzięli: Łukasz Mazurkiewicz, ARC Rynek i Opinia, Julita Makaro, Uniwersytet Wrocławski, Maxim Rust, Uniwersytet Warszawski, spotkanie poprowadziła zaś Olimpia Bronowicka z Centrum Mieroszewskiego.

Od Santiago po Ural – wizja jednej Europy

17 października

Centrum Mieroszewskiego było partnerem międzynarodowej konferencji organizowanej w związku z 45. rocznicą wyboru Karola Wojtyły na papieża. Podczas wydarzenia odbyła się dyskusja, w trakcie której była mowa o publikacjach, które wyszły nakładem Centrum – *Żarliwy antykomunista. Pontyfikat Jana Pawła II w dokumentach KGB Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Sowieckiej (1978–1991)* oraz *Stolica Apostolska wobec Rosji i wschodniego chrześcijaństwa*.

Wojna 2022

30 października

Prezentacja polskiego wydania antologii *Wojna 2022: eseje, wiersze, dzienniki* zorganizowana przez Centrum Mieroszewskiego i redakcję „Nowej Polszczy”. Mieści ona teksty ponad 40 wybitnych ukraińskich pisarzy, m.in. Serhija Żadana, Jurija Andruchowycza, Kateryny Babkiny, które powstały po 24 lutego 2022 r.

Niezależne media i ich wpływ na budowanie demokracji w okresie przemian

5–9 listopada

Wizyta studyjna dla ukraińskich dziennikarzy, decydentów i ekspertów w Polsce we współpracy z Press Club Polska, podczas której poznawali polskie doświadczenie w tworzeniu wolnych mediów i ich rolę w procesie polskiej transformacji ustrojowej, a także brali udział w spotkaniach z przedstawicielami polskich mediów, polityki i trzeciego sektora.

Ukrainian Central European Forum

7–8 listopada

Centrum Mieroszewskiego było partnerem zorganizowanego we Lwowie przez Foreign Policy Council „Ukrainian Prism” Forum Środkowoeuropejskiego, które zgromadziło ekspertów i dyplomatów z Ukrainy, Słowacji, Rumunii, Mołdawii, Polski, Węgier oraz Czech.

Undeclared Russia | 9 listopada

Debata „Undeclared Russia. Is Europe Ready to Foot the Bill?”, która odbyła się w Brukseli i w której udział wzięli: Nona Mikhelidze (Istituto Affari Internazionali), Keir Giles (Chatham House), Mart Kuldkepp (University College London), moderator: Ernest Wyciszkievicz (Centrum Mieroszewskiego).

Polish-Armenian Expert Roundtable

14 listopada

Konferencja „Polish-Armenian Expert Roundtable on Major Challenges for International and Regional Security” organizowana przez Centrum Mieroszewskiego wraz z ormiańskim think-tankiem Centre for Security Policy, która odbyła się w Erywaniu. Jej celem było omówienie wyzwań dla bezpieczeństwa Europy Wschodniej oraz Kaukazu w świetle działań Rosji. W ramach wizyty odbyło się spotkanie z Sekretarzem Rady Bezpieczeństwa Armenii Armenem Grigorjanem oraz przewodniczącym parlamentarnej Komisji Spraw Zagranicznych Sargisem Chandanjanem.

Z Rosjanami o Rosji | 21–23 listopada

Konferencja, która odbyła się w Warszawie i została organizowana przez MSZ, Centrum Mieroszewskiego i Fundację Solidarności Międzynarodowej.

Borot'ba proty Rosijskoj Imperiji
w hrawiurach Artura Grottgera
23 listopada

Prezentacja albumu o Powstaniu Styczniowym z rysunkami Artura Grottgera, wydanego wspólnie po ukraińsku przez Centrum Mieroszewskiego i wydawnictwo „Mystectwo”. Wydarzenie było współorganizowane przez ukraińską agencję prasową Ukrinform oraz wydawnictwo „Mystectwo” i miało miejsce w siedzibie Ukrinformu, w Kijowie.

Dear Future
24 listopada – 24 lutego

Wystawa sztuki 14 polskich i ukraińskich artystów i artystek, która jest wspólnym projektem Centrum Mieroszewskiego, Staromiejskiego Domu Kultury i Galerii Bielskiej BWA i będzie prezentowana w Galerii Bielskiej BWA w Bielsku-Białej.

Pojęcia polsko-ukraińskiego dialogu
intelektualnego w latach 1831–1918
27 listopada

Seminarium zorganizowane w siedzibie Centrum Mieroszewskiego, uczestnicy: Łukasz Adamski (Centrum Mieroszewskiego), Hennadij Korolow (Centrum Mieroszewskiego), Izabella Korczagina (CM), Wiktor Węglewicz (Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego), Martin Rohde (IOS,

Regensburg), Oleksandr Awramczuk (KUL), Piotr Kuligowski (IH PAN), Marek Wojnar (ISP PAN), Jagoda Wierzejska (UW). Zaprezentowano projekt badań nad historią pojęć, omówiono zagadnienia metodologiczne, przedyskutowano listę haseł słownika, opracowano wymogi edytorskie, określono termin końcowy podania tekstów w 2024 r.

Decolonizing Imperial Narratives
2 grudnia

Okrągły stół „Decolonizing Imperial Narratives: How Russia Rewrote the History of Conquered Peoples and Nations” organizowany w ramach 55th ASEES Annual Convention (Association for Slavic, East European, and Eurasian Studies)”, który odbędzie w Filadelfii. Uczestnicy: Bartłomiej Gajos, Łukasz Adamski (Centrum Mieroszewskiego), Šarūnas Liekis, Vytautas Magnus University (Litwa), Kati Parppei, University of Eastern Finland (Finlandia), Yana Prymachenko, Institute of History, NASU (Ukraina).

Memory, Politics, and War

2 grudnia

Debata Memory, Politics, and War: Instrumentalisation and Normalisation of the Past in Central and Eastern Europe organizowana w ramach 55th ASEES Annual Convention, która odbędzie w Filadelfii. Uczestnicy: Erica Marat, National Defense University (USA), Daqing Yang, George Washington University (USA), Georgiy Kasianov, Marie Curie-Skłodowska University (Polska), Yana Prymachenko, Institute of History, NASU (Ukraina), Bartłomiej Gajos, Mieroszewski Centre (Polska).

Śniadania książkowe

Cykl zamkniętych eksperckich spotkań, na które zapraszani są eksperci w celu omówienia najnowszych książek poświęconych regionowi Europy Środkowej i Wschodniej. W miarę możliwości zapraszani są autorzy publikacji. W roku 2023 odbyły się trzy spotkania poświęcone kolejno książkom:

- a) V. Zubok, *Collapse: The Fall of the Soviet Union*, Yale 2021;
- b) S. Seegel, *Mapping Europe's Borderlands: Russian Cartography in the Age of Empire*, University of Chicago Press 2012;
- c) S. Czubkowska, *Chińczycy trzymają nas mocno. Pierwsze śledztwo o tym, jak Chiny kolonizują Europę, w tym Polskę*, Kraków 2022.

Zadanie 8: dofinansowanie przedsięwzięć podejmowanych na rzecz dialogu i porozumienia w stosunkach Polaków z narodami Europy Wschodniej

W SZCZEGÓLNOŚCI Z UKRAIŃCAMI, BIAŁORUSINAMI,
GRUZINAMI, MOŁDAWIANAMI I ROSJANAMI

3 października 2023 r. w Dzienniku Ustaw ukazało się Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie udzielania przez Centrum Dialogu im. Juliusza Mieroszewskiego dofinansowania przedsięwzięć na rzecz dialogu i porozumienia Polaków z narodami Europy Wschodniej. Dało to możliwość ogłoszenia I Otwartego Konkursu na dofinansowanie przedsięwzięć na rzecz dialogu i porozumienia Polaków z narodami Europy Wschodniej. Konkurs został ogłoszony 5 października 2023 r. i mimo krótkiego czasu na przygotowanie wniosków i krótkiego czasu na realizację projektów, na konkurs wpłynęło 70 zgłoszeń. Komisja konkursowa na posiedzeniu w dniu 30 października rekomendowała do dofinansowania 44 projekty na łączną kwotę 1 197 288 złotych. Wszystkie rekomendowane projekty uzyskały akceptację dyrektora Centrum Mieroszewskiego.

Dofinansowanie otrzymały następujące podmioty:

Jakub Niewiński – 22 300 PLN

Fundacja Historia i Kultura – 40 500 PLN

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie – 8 787 PLN

Piastun – Fundacja na rzecz dzieci i młodzieży – 47 674 PLN

Fundacja „Za Wolność Waszą i Naszą” – 13 500 PLN

Fundacja Muzyka Zakorzeniona – 22 232 PLN

Polska Fundacja Artystów Scenicznych „Plac Teatralny”
– 46 660 PLN

Stowarzyszenie Polsko-Ukraińskie Pojednanie – 33 600 PLN

Fundacja Mlecznego Brata – 24 500 PLN

Elwira Niewiera – 19 280 PLN
Fundacja Konglomeart – 37 550 PLN
Teatr Polski im. Henryka Konieczki
w Bydgoszczy – 47 250 PLN
Fundacja Białoruś Przyszłości – 68 980 PLN
Stowarzyszenie Animacji Kultury Pogranicza Folkowisko
– 42 700 PLN
Uniwersytet Rzeszowski – 25 000 PLN
Kolegium Europy Wschodniej – 42 900 PLN
Fundacja Ars Republika – 106 500 PLN
Europejska Akademia Dyplomacji – 10 000 PLN
Aleksandr Terekhov – 30 812 PLN
Stowarzyszenie Muzeum Wolnej Białorusi – 28 485 PLN
Fundacja Polskiej Sztuki Nowoczesnej – 30 200 PLN
Stowarzyszenie KUPALAUICY – 30 752 PLN
Anna Włodarska-Zamiara – 2 550 PLN
Fundacja Stand with Ukraine – 33 750 PLN
Anna Iwan – 10 500 PLN
Fundacja YOU UKRAINE – 30 040 PLN
Centrum Wspierania Inicjatyw Międzynarodowych
– 21 342 PLN
Fundacja Inna Przestrzeń – 29 500 PLN
Stowarzyszenie Mały format – 8 827 PLN
Edyta Ganc – 5 800 PLN
Dom Tworca – 28 000 PLN
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego
– 20 157 PLN

Agnieszka Wiktorowska – 8 000 PLN
Staromiejski Dom Kultury – 24 500 PLN
Białoruskie Towarzystwo Kulturalne CHATKA w Gdańsku
– 20 000 PLN
Fundacja Krupa Gallery – 21 550 PLN
Bartosz Choiński – 31 800 PLN
Stowarzyszenie Baltic Neopolis Orchestra – 25 000 PLN
Fundacja Skovoroda – 5 600 PLN
Warsztaty Kultury w Lublinie – 28 560 PLN
Fundacja Ośrodka KARTA – 29 900 PLN
Fundacja Mochnarte – 4 800 PLN
Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Wąchocku – 8600 PLN
Fundacja Kultury Duchowej Pogranicza – 18 350 PLN

Zadanie 9: prowadzenie programów stypendialnych

Oferta stypendialna Centrum skierowana jest głównie do obywateli państw Europy Wschodniej, w tym Ukrainy, Białorusi, Gruzji, Mołdawii i Rosji.

W 2023 Centrum zainicjowało i przeprowadziło trzy programy stypendialne:

„Badaj na Ukrainie” – program skierowany do ukraińskich badaczy (obywateli Ukrainy) prowadzących, pomimo wojny, działalność naukową na Ukrainie. Laureatami konkursu zostało dwudziestu siedmiu badaczy.

„Badaj w Polsce” – program stypendialny mający na celu wsparcie finansowe dla obcokrajowców, zajmujących się działalnością naukowo-badawczą związaną z historią, sytuacją polityczną, kulturą oraz dziedzictwem Polski i narodów Europy Środkowej i Wschodniej. Przyznano piętnaście stypendiów.

„Miesiąc w Polsce” – celem programu stypendialnego jest umożliwienie badaczom z Ukrainy, Armenii, Azerbejdżanu, Białorusi, Gruzji, Mołdawii i Rosji zgłębiania i dokumentowania istotnych aspektów historii, sytuacji politycznej, kultury oraz dziedzictwa narodów Europy Środkowej i Wschodniej. Nabór wniosków prowadzi się w trybie ciągłym. W okresie sprawozdawczym laureatami konkursu zostało czterech badaczy.

Zadanie 10: utrzymywanie kontaktów z ośrodkami akademickimi, eksperckimi, naukowymi, kulturalnymi i politycznymi

Ukraina

Centrum utrzymywało oraz intensywnie rozwijało sieć kontaktów w Kijowie i we Lwowie z miejscowymi uniwersytetami, think-tankami, dziennikarzami, intelektualistami, przedstawicielami akredytowanego w Kijowie korpusu dyplomatycznego, środowiskami artystycznymi oraz innymi opiniotwórczymi elitami Ukrainy, a także wydawnictwami. Niektóre projekty i wydarzenia Centrum były zorganizowane we współpracy z ukraińskimi partnerami – Foreign Policy Council „Ukrainian Prism” oraz Wydawnictwo „Mystectwo” i Wydawnictwo Starego Lwa.

Białoruś

Centrum rozwijało także sieć kontaktów z przedstawicielami białoruskiej emigracji politycznej, w tym z ministrami gabinetu Swiatłany Cichanouskiej, biorącymi udział w przedsięwzięciach Centrum, oraz środowiskami intelektualnymi.

Gruzja

W dniach 24.04–28.04 pracownicy Centrum odbyli wizytę studyjną w Tbilisi w celu nawiązania nowych kontaktów oraz zapoznania się z obecną sytuacją społeczno-polityczną w kraju. Pracownicy Centrum wzięli udział w szeregu spotkań m.in. z Ambasadorem RP Mariuszem Maszkiewiczem oraz pracownikami Ambasady RP i Instytutu Polskiego w Tbilisi, gruzińskimi dziennikarzami, Fundacją Solidarności Międzynarodowej, Georgian Institute of Public Affairs, Rondeli Foundation (GFIS), Soviet Past Research Laboratory (SovLab),

Tbiliskim Uniwersytetem Państwowym, Przedstawicielstwem Unii Europejskiej w Gruzji, Przedstawicielstwem NATO, Georgian Strategic Analysis Center (GSAC), Institute for Development of Freedom of Information (IDFI). Dzięki wizycie udało się m.in. podpisać memorandum o współpracy naukowej między Centrum Mieroszewskiego a Tbiliskim Uniwersytetem Państwowym czy rozpocząć wspólny projekt z Institute for Development of Freedom of Information o zbrodniach stalinowskich w Batumi.

W dniach 11–16 grudnia planowana jest wizyta studyjna przedstawicieli Institute for Development of Freedom of Information (IDFI) w związku z planami budowy muzeum poświęconemu pamięci ofiar zbrodni stalinowskich w Batumi. Uczestnicy wizyty spotkają się min. z przedstawicielami Muzeum Pamięci Sybiru w Białymstoku, Muzeum Katyńskiego w Warszawie oraz z pracownikami Pracowni Nizio Design International specjalizującej się w projektowaniu muzeów.

Armenia | Nawiązanie kontaktów z:

- Instytutem Muzeum Ludobójstwa Ormian
- Państwowym Pedagogicznym Uniwersytetem w Erywaniu
- Centre for Security Policy.

Bruksela | Nawiązanie kontaktów z:

- NATO Public Diplomacy Division w Kwaterze Głównej NATO
- GMONT – The Royal Institute for International Relations
- European External Action Service (EEAS)
- European Neighbourhood Council (ENCouncil)
- Free Russia Foundation – Brussels
- Globsec – Centre for Global Europe.
- German Marshall Fund – Brussels Office
- EU Policy Lab – European Commission.

We wrześniu odbyła się wizyta studyjna w Instytucie Literackim w Maisons-Laffitte. Ponadto Centrum utrzymywało kontakty z ośrodkami akademickimi, eksperckimi, naukowymi, kulturalnymi i politycznymi poprzez realizację projektów, o których mowa powyżej.

39

Centrum
Mieroszewskiego

Mieroszewski
Centre

Mieroszewski.PL
facebook | instagram
| X | youtube

@mieroszewski

20

23